

Landbruget i 1905.

Af H. Hertel.

Naar man i Tankerne lader det forløbne Aars Begivenheder passere Revue for saa at sige at gaa Aaret efter i Sømmene og samle de spredte Data til et paalideligt Billede af dets Fysiognomi, bliver man hurtig klar over, at en almindelig Karakteristik af Aaret vanskelig lader sig give allerede nu i korte prægnante Udtryk. Thi Æmnerne ere saa mange og over saa vide Felter spænde de Faktorer, der kendetegne Aaret, at man maa have dette mere paa Afstand, før dets Billede kan tegnes med faa og sikre Streger. Paa nærværende Tidspunkt maa en Aarsoversigt nødvendigvis opløses i Enkeltheder: om Vejr og Vind og Høst, om Priser og Afsætningsforhold indadtil og udadtil, om Lovgivningsarbejdet, Arbejderforholdene, Foreningslivet, Husmandsbevægelsen o. s. v. o. s. v. — i en Række Enkeltheder, af hvilke nogle ville faa blivende Betydning eller dog relativ Værd for Landbrugsudviklingen, medens andre hurtig ville glemmes, men der alle paa nærværende Tidspunkt maa medtages, og som ved deres Mangfoldighed og Forskelligartethed bevirke, at Perspektivet taber i Klarhed.

Omtalen af disse Enkeltheder maa for Læseren nødvendigvis blive som en Slags Repetition af Aarets Pensum. Men nogen Interesse har det jo altid at have Begivenhederne, som man kender fra Fagbladenes »Ledere«, Avisnotitser, Telegrammer, Foredrag osv., samlede paa ét

Sted, i Række og Geled, og nogle af dem ville maaske allerede eje det Glemtes Nyhed.

Naar man vil berette om Aarets *vita*, knytter Tanken sig uvilkaarlig først til Høstens Udfald. Dette vil, trods den store Betydning Husdyrholdet og Salget af dettes Produkter har for vort Landbrugs Økonomi, først og fremmest give Aaret dets økonomiske Karakter. Da Statskonsulent K. Hansen i et kommende Hefte vil give en Oversigt over det forløbne Aars Planteavlsforhold og Høst-udbytte, skal her kun fremdrages enkelte Hovedpunkter til Aarets Karakteristik.

Et ualmindelig gunstigt Vejrlig i Efteraarsmaanederne 1904 begunstigede Markarbejdernes Udførelse og gav Vintersæd og den unge Kløver udmærkede Førstebetingelser for en god Udvikling. Dog var Jordens stærkt udtørrede Tilstand i Periodens Begyndelse noget til Hinder for saa vel Hvedens rettidige Saaning som for Jordbehandlingen paa stærkt lerede Jorder. Mod Aarets Udgang lød imidlertid alle Beretninger paa, at Jordbehandlingen var endt, og at Vintersæden stod grøn og modstandsdygtig over for den kommende Vinter. I denne var Vejret i det hele mildt, dog med ret hyppige Temperatursvingninger mellem Tø og Frost, der blev til Skade for de noget svagt udviklede Hvede- og Kløvermarker. April var kold og regnfuld, saa at Saatiden faldt sent i de tidligste Egne, men med Maj Maanedes Begyndelse indtraadte grødefuldt Vejr, stor blev Travlheden i alle Landets Dele, og Jorden faldt ualmindelig godt for Redskaberne. Indtil da saa alt lyst og lovende ud. Men i Maj Maanedes Slutning begyndte der at lyde Klager over manglende Regn, og disse fortsattes i Juni og Juli, i disse 2 Maaneder dog mere lokalt, særlig fra Egnene nord for Limfjorden og fra Midtjylland, hvorfra samtidig lød truende Meddelelser om Insektangreb, om Fritfluens, Kaalmøllens og andre Skadedyrs Ødelæggelser i Korn og Røemarkerne.

Kornhøsten begyndte normalt, og allerede den 15. August kunde enkelte mindre Avlsbrug melde: alt ind-

høstet. Men fra da af afløstes det solrige Vejr af svære og hyppige Regnskyl, der fortsattes i September og bragte lange, kostbare Afbrydelser i Arbejdet og store Tab for Vaarsædens Vedkommende.

Vil man summarisk angive de enkelte Afgrøders Udbytte i Henhold til den af Statens statistiske Bureau i November Maaned udsendte foreløbige Høstberetning, maa Hvedens og særlig Rugens Høstudbytte karakteriseres som godt baade for Kvalitetens og Mængdens Vedkommende; i Jylland dog bedre end paa Øerne. Derimod have Bygget og navnlig Havren givet under Middelhøst, og særlig i de jyske Amter har Høsten været daarlig. Boghveden, Handelsplanterne, Kartofflerne, Sukkerroerne og Runkelroerne have givet over Middelhøst, Bælgsæden har givet Middeludbytte, og det samme gælder Kaalroerne, men Forholdene ere her mindre ensartede i de forskellige Egne end for de 3 fornævnte Arter af Rodfrugter. Dette er i endnu højere Grad Tilfældet med Turnips, hvis Mængdeudbytte tilmed ligger noget under Middelhøst. — Sommergræsningen var som Helhed middelgod i Øernes Amter, medens af de jyske Amter kun Vejle og Ribe have betegnet den som normal, i de andre af Halvøens Amter ligger Karakteren ikke lidt derunder. Udbyttet af Enghø har i de fleste Amter været over og ikke i noget Amt under et Middelaars. Agerhøets Mængdeudbytte har vekslet stærkt fra Amt til Amt, for Landet som Helhed maa det dog betegnes som Middelhøst; Kvaliteten var tilfredsstillende.

Som det allerede fremgaar af denne korte, summariske Oversigt, har der i de enkelte Landsdele været store Forskelligheder i Aarets Høstudbytte, og en mere detaljeret Undersøgelse vil vise, at selv indenfor ret begrænsede Omraader findes der store Afvigelser. Det er nemlig et for Høsten 1905 karakteristisk Træk, at den uheldige Indflydelse saavel af Vejrlig som af Insekt- og Larveangreb ikke alene har ramt de enkelte Afgrøder og Landsdele i højst ulige Omfang, men at ogsaa inden for samme Egn enkelte Landbrug kunne have en fuldstændig ødelagt

Høst, medens nærliggende Ejendomme have haft et nogenlunde tilfredsstillende Udbytte.

Paa Øerne har Insekters og Larvers Angreb paa Kornafgrøderne været af ringe Omfang — dog har »Blomsterfluens« Angreb nødvendiggjort adskillige Hvedemarkers Ompløjning —; i Jylland er Skaden derimod stor, for Byggets Vedkommende særlig i den sydøstlige Del, medens den for Havrens Vedkommende fordeler sig over hele Halvøen, om den end ubetinget er størst paa de lette Jorder i Aalborg, Viborg, Ringkøbing og Hjørring Amter. Fritfluens Angreb har her paa flere Egne omtrent totalt ødelagt Havrehøsten. Ogsaa Rodfrugterne have været Genstand for udbredte Angreb af Skadedyr, men Udbyttets Forringelse har dog som Helhed været langt mindre. Mest hjem søgt have Kaalroer og Turnips været, og da disse, som bekendt, fortrinsvis dyrkes i Jylland, falder ogsaa her Tabet stærkest og haardest paa Halvøen.

For at drøfte hvad der burde gøres i Anledning af de ondartede Larveangreb holdt dennes Fællesforening den 1. December et Formandsmøde, paa hvilket følgende Resolution vedtoges:

»Formandskonferencen opfordrer Bestyrelsen til at anmode Landboforeningerne om, at de først paa deres eget Omraade søger Halm og god Sædhavre, og hvor dette ikke helt tilstrækker, da at henvende sig aller snarest de kan til Fællesforeningen, der i Samvirken med andre Institutioner vil søge bedst og billigst muligt at imødekomme Trangen, hvor Skaden er betydelig.»

Det meddeltes paa Mødet, at efter indhentede Oplysninger har det vist sig, at henimod en Tredjedel af Jyllands normale Havreudbytte er bleven ødelagt. Tabet anslaaes, ædrueligt beregnet, til ca. 12½ Mill. Kr. Senere er der nedsat et Udvalg med den Opgave at fremkalde Tilbud om Vaarsæd, særlig Havre, til Anvendelse paa de af Fritfluen angrebne Egne.

Der er forøvrigt i Efteraaret indført til Jylland betydelige Partier Havre og mere ventes fra — Norge! Dette Land opkøbte i Foraaret og Sommeren store Mæng-

der Havre i Tyskland, og da man ikke fik Anvendelse for al den importerede Havre, er en betydelig Del af denne atter bleven udført.

Forholdene i Rusland have indvirket stærkt paa Aarets Kornhandel, de have i væsentlig Grad bidraget til at stramme Priserne paa Rug, Foderbyg og Bomuldsfrø-kager, noget mindre paa Havre og mindst paa Hvede, af hvilken Kornsort Rusland har haft en betydelig Udførsel. Kornmarkedet har i det hele været livligt og Aaret godt for Købmændene. »Ugeskrift for Landmænd«s højeste Notering var i den sidste Uge af Februar, April, September og December i de 2 sidste Aar:

for	1904				1905			
	Febr.	April.	Sept.	Decbr.	Febr.	April.	Sept.	Decbr.
Hvede.....	660	625	615	640	630	610	605	645
Rug.....	520	510	485	515	530	530	560	630
Byg.....	550	560	560	590	600	575	575	610
Havre.....	535	520	540	575	565	550	560	610

Medens England og Skotland i de senere Aar har indført en Del dansk Maltbyg — det bruges til Whiskyproduktionen —, er der i 1905 vistnok kun udført 1 Ladning dertil, hvorimod Tyskland har været en god Kunde af dansk Byg. Det ventes, at Korntilførslerne til dette Land ville blive stærkt forcerede, forinden den forhøjede Korn told træder i Kraft den 1. Marts i Aar.

Paa Mejeribrugets Omraade begyndte Aaret med den meget omtalte Forandring i Københavns Smørnotering, idet der første Gang, denne blev sat, inkluderedes en Overpris af 5 Kr. i Noteringen. Men man har derfor ikke sluppet Overpriserne, disse ere atter voksede i Aarets Løb og naaede ved dets Udgang 5—6 Kr. Med de nu indhøstede Erfaringer for Øje tør det sikkert siges, at under de nuværende Forhold i Smørhandelen har det vist sig umuligt at sætte en Notering, der angiver den højeste Pris for dansk Smør. — Det forløbne Aar har i det hele og store været et godt Mejeriaar. Særlig har det udmærket sig ved et livligt Marked i Overgangsperioden

i Foraaret, i hvilken Mærkedet ellers er trægt, og Grunden hertil var en livlig Efterspørgsel fra Tyskland, der stivede Mærkedet stærkt af. Der er vel ingen Tvivl om, at den Omstændighed, at Tyskland nu er et stærkt — og for hvert Aar bliver et stedse stærkere — smørimporterende Land, maa faa voksende Indflydelse paa det engelske og danske Mærked, thi Tyskland indfører Smør fra flere af de Lande (Danmark, Rusland, Holland), der ogsaa forsyne England. De gode Smørpriser i dette sidste Land skyldes dels mindre Tilførsler fra europæiske Lande og Sibirien (sandsynligvis ogsaa fra Irland), dels noget bedre Forhold for de faguddannede Arbejdere, af hvilke der har været ca. 1 pCt. færre arbejdsløse end i Forfjor. Hvad specielt Danmarks Smørekspport til England angaar, har den været mindre end i 1904, i Aarets 3 første Kvartaler 131 Mill. Pd. mod ca. 150 Mill. Pd. i 1904. Tre Forhold have medvirket hertil: de høje Foderstofpriser, vor Smørudførsel og vor Flødeudførsel til Tyskland, i hvilken sidste over 20 Mejerier deltog ved Aarets Slutning. Om denne Eksport er til Fordel for Landet, er tvivlsumt; nationaløkonomisk set regner man det i al Fald for mere fordelagtigt at udføre det forædlede Produkt (in casu Smør) end Raaproduktet (Fløde).*)

Vor Osteproduktion er, som bekendt, gaaet stærkt frem i de sidste Aar, og hertil have de i 1901 paabegyndte Ostelagerbedømmelser bidraget i væsentlig Grad. For vedblivende Fremgang vil en Indsamling af Ostepriser sikkert være heldig, ligesom det vil være af stor Betydning, hvis vi kunde finde i al Fald nogen Afsætning i Udlandet. For at studere Afsætningsforholdene i England foretog Statskonsulent Hörlyck i Sommeren 1904 en Rejse dertil, og denne medførte, at to Mejerier i Randers Amt i December s. A. sendte 1000 Pd. Ost som Prøve til Manchester og London. Prøven faldt heldig ud, og i Marts 1905 begyndte Mejerierne en ugentlig Udførsel af Ost

*) I Juli Kvartal 1905 var Danmarks Udførsel af Fløde 3 Mill. Pd. og af Mælk 2.7 Mill. Pd.

navnlig for at faa Oplysning om, hvorledes Markedets Svingninger vilde blive, og om Priserne gennem længere Tid kunde blive tilfredsstillende. Siden da er der afsendt ca. 100,000 Pund, og uagtet der endnu kun er 9 Maaneders Erfaring at bygge paa, tør det siges, at Forsøget hidtil er faldet meget godt ud, der er sikkert Grund til at fortsætte det, og i Aarets Slutning ere ogsaa en Del flere Mejerier begyndte at eksportere.

Fra den 16. til 19. Oktober afholdtes i Paris den 2. internationale Mejerikongres, der talte 1400 Deltagere. Danmarks Repræsentanter vare Professor Bøggild, der er et anset Medlem af det internationale Mejeriforbund, og Landbrugskonsulent Harald Faber. Et af de Hovedspørgsmaal, Kongressen behandlede, var, hvilke Bestemmelser der bør søges gennemførte i den internationale Smørhandel mod Smørforfalskninger, men de vedtagne Bestemmelser føre ikke dette vigtige Spørgsmaal frem mod dets heldige Løsning, og Spørgsmaalet skal atter til Behandling paa den 3. internationale Mejerikongres, der skal afholdes om 2 Aar.

Ogsaa af Flæsk har vor Udførsel til England været mindre i Fjor end i 1904 — i Aarets 3 første Kvartaler 121 $\frac{1}{2}$ Mill. Pd. mod 142 $\frac{1}{2}$ Mill. Pd. i 1904 —, og dette kan føres tilbage til, at Svinebesætningerne mange Steder ere stærkt reducerede paa Grund af Stivsygens Ødelæggelser. Der er Maaneder, i hvilke Slagtningerne have været 15—20 pCt. mindre end i de tilsvarende Maaneder i 1904. Ogsaa Slagtningerne i Storbritannien og Irland ere aftagne i 1905 paa Grund af Svinebestandens Formindskelse*), og som en Følge heraf have Flæskepriserne været høje. Som vort Smørs er ogsaa vort Flæsks Stilling god paa det engelske Marked, og sammen med irsk Flæsk søges det af en mere velhavende og kræsen Klasse Forbrugere end den, der efterspørger det kanadiske Flæsk.

*) I Storbritannien er Svinebestanden gaaet tilbage fra 2.862.000 Stkr. i 1904 til 2.425.000 Stkr. i 1905, \varnothing : med 15.3 pCt.; i Irland fra 1.315.000 Stkr. til 1.164.000 Stkr., \varnothing : med 11.4 pCt.

Dette fremkommer imidlertid nu nydelig sorteret, det er gaaet stærkt frem i Kvalitet, og vi maa sikkert anstrænge os for at bevare vort Forspring. I Fjor syntes dette en Tid stærkt truet.

I Aarets Begyndelse meldtes der fra England Stormvarsler for vor Udførsel af Bacon. Private Afsendere vare begyndte at udføre fersk Flæsk og opkøbe »Polte«, og til denne Klasse Svin lærte man snart at regne de undervægtige, stivsyge Grise. Disse kunde ikke taale Forsendelsen, og i første Halvdel af Januar kasseredes 49 saadanne i London. Dette gav Anledning til, at der i Londons Citys Byraad (Court of Common Council) fremførtes skarpe Klager over det danske Flæsk. Disse Klager bleve straks udnyttede af vore Konkurrenter, der i Hundredtusindvis lod udsprede Cirkulærer om det danske Flæsks Daarlighed. Situationen kunde unægtelig blive kritisk, og der maatte handles hurtigt og resolut, hvis Mistæneliggørelsen skulde slaas ned. Og det blev der. Efter at Forholdene vare blevne undersøgte og belyste af H. Faber og Rud. Schou, holdt Andelsslagteriernes Fællesbestyrelse Møde om Sagen den 12. Februar, og alle vare her enige om Ønskeligheden af at udvide Statskontrollen til at omfatte ogsaa Bacon og let saltet Svineaffald, der hidtil af Ministeriet havde været undtaget fra Kontrol. Tre Dage senere afholdt Andelsslagterierne et Delegeretmøde, paa hvilket der enstemmig vedtoges en Resolution, hvis første Stykke var saalydende: »Delegeretmødet opfordrer Landbrugsministeren til snarest muligt at paabyde en ensartet gennemført Kontrol med alt let saltet Flæsk (Bacon), som udføres her fra Landet, for derved yderligere at befæste det danske Flæsks Anseelse paa Udlandets Markeder«. Og allerede den 18. Februar udstedte Landbrugsministeriet en Bekendtgørelse om skærpede Kontrolbestemmelser for »Udførselen af Heste, Hornkvæg, Faar, Geder og Svin i slagtet Tilstand«. Herefter er Udførselen af Bacon og let saltet Affald af Svin inddraget under Kontrollen, og der gælder den Bestemmelse, at Kroppe og Affald ikke maa godkendes til Udførsel til

Storbritannien i fersk eller let saltet Tilstand, hvis der findes den mindste Aflejring af tuberkuløs Natur. Eksport maa kun finde Sted fra større statsanerkendte Slagterier — de farlige Smuthuller for Udførsel af daarligt Flæsk ere altsaa lukkede —, og de kontrollerende Dyr-læger autoriseres af Ministeriet og ikke som tidligere af Politimesteren.*)

Vi have altsaa nu en ensartet gennemført Kontrol med Bacon som med Kød, og kun det maa udføres, der er ubetinget anvendeligt til Menneskeføde. Vor Kontrol er nu paa Højde med den engelske, og paalægger den trufne Ordning end Slagterierne et betydelig pekuniært Offer, vil dette sikkert mere end opvejes ved den udmærkede Garanti for prima Bacon, som Danmark nu kan byde Englænderne. Og som der blev handlet hurtigt, resolut og uden nogen Smaalighed i denne Sag, er den et Vidnesbyrd om Sammenslutningens Betydning. De Mænd, der i de bevægede Februardage optraadte paa Andelsslagteriernes Vegne, vidste, hvad de vilde, og handlede kraftigt og forudseende, og Andelsbevægelsen viste atter en Evne til at samle sine Folk om Foranstaltninger til Værn for vore Produkters Godhed og Ry.

Paa vort største hjemlige Marked have Slagterierne efter mange forgæves Anstrængelser opnaaet dels lempeligere Salgsvilkaar, dels Tilladelse til at sælge Varer, der tidligere vare udelukkede. Fra 1. September 1905 kunne de Slagterier, der have underkastet sig Kjøbenhavns Sundhedskommissions Betingelser for Indførsel af mindre Dele af Svin, frit og uden Efterkontrol indføre disse Dele direkte til Forhandlere i Hovedstaden. Endvidere kunne Ryg-, Hals- og Skinkeben, hvis Indførsel har været forbudt, nu indføres. Denne Reform er et Gode, saa vel for Byens ubemidlede Befolkning, der nu har faaet Adgang til et godt og billigt Fødemiddel, som for Slagterierne,

*) Som Inspektører under Veterinærfysikus' Overtilsyn ved Kød-udførselskontrollen har Landbrugsministeriet ansat Dyr-lægerne J. N. L. Dalsgaard og J. L. C. Leth, henholdsvis for Jylland og for Øerne.

der have faaet Tilladelse til Salg af tidligere udelukkede Affaldsartikler. Disse have vundet stærk Indgang paa det københavnske Marked.

Ikke blot have Priserne været gode paa Korn, Smør og Flæsk, men ogsaa paa andre Landbrugsprodukter. Saaledes har — væsentligst vel paa Grund af ringe Hesteførsel fra Amerika og standset Eksport af russiske Ponnier — Efterspørgselen efter Heste været livlig Aaret igennem og Priserne gode. Saaledes har Handelen med Slagte kreaturer været (til Tider endog ualmindelig) livlig og Kødpriserne høje, hvad der bl. a. har medført, at Forbruget af Hestekød er vokset stærkt i Hovedstaden. Saaledes har Ægmarkedet været usædvanlig godt Aaret igennem — kun en kortvarig Déroute i Efteraaret bragte Tab — og Priserne have været saa høje, at det vel er tvivlsomt, om vi vedblivende tør gøre Regning paa saa godt et Marked. Dettes Stramhed skyldes hovedsagelig de mindre Tilførsler til England, først og fremmest af tyske, dernæst af belgiske og franske Æg. Her i Landet er Ægproduktionen efter en kort Tilbagegang vistnok atter i Fremgang. Vel bliver der stadig færre store Hønsrier, men Tilvæksten af smaa Høns hold raader mere end Bod herpaa.

Paa Foreningslivets Omraade har der været megen Bevægelse i det sidste Aar. Den Fællesskabsfølelse, der ligger til Grund for al Sammenslutning, giver sig stadig ny Udslag ikke blot i Dannelsen af Foreninger i Lighed med de alt bestaaende, men ogsaa i Sammenslutninger med ny Opgaver. Under den første Kategorie falder — i Følge Oplysninger, der ere indgaaede til »Landøkonomisk Aarbog« — 4 ny Landboforeninger (deraf de 3 i Jylland) og 5 ny (større) Husmandsforeninger, 3 Mejeri-foreninger, et Par Mælkebedømmelsesforeninger og 6 Planteavlsforeninger. Under den anden Kategorie falder den første i Danmark oprettede Fællesledelse af Faareavlsforeninger (i Viborg Amt), den i Præstø Amt dannede Forening til Fremme af Familjestambogsføring for Kvægbesætninger og de i 1905 oprettede 11 Andelsfrugterier.

Det første Andelsfrugteri blev vel oprettet alt i 1903, men først i Fjor er der kommet Trivsel i Oprettelsen af saadanne Foreninger. De ere alle dannede over den samme Læst. Til Belysning af deres Formaal aftrykkes her følgende Brudstykke af et Andelsfrugteris Love:

»Selskabets Formaal er at udnytte Andelshavernes Frugt og Havesager af egen Avl. Dette sker dels ved Salg af frisk Frugt og Grøntsager, dels ved konserverende Behandling af dertil egnet Frugt og andre Havesager saavel til Husholdningsbrug som til Salg. Af de forarbejdede Varer forpligtes Andelshaverne til at tage for et vist nærmere bestemt Beløb tilbage til Husholdningsbrug. Selskabet køber Resten af Andelshaverne«.

Disse ny Foreninger have allerede dannet en Fællesforening »De samvirkende Andelsfrugterier«, der støtter de Frugterier, der indtræde i den, ved fælles Forsøgsvirksomhed, fælles Salg og Indkøb, i det hele ved at vejlede og hjælpe. Det er jo et Særsyn her i Landet at finde blot nogenlunde større Plantninger af en enkelt Frugtsort. Hvis det efterhaanden vil lykkes for de nyoprettede Frugterier at faa dette Forhold forandret, saaledes at Frugten fremkommer i store, ensartede Partier, og disse blive rationelt behandlede og Afsætningen kommer ind i købmandsmæssige Former, er der vist ingen Tvivl om, at vi med vort for Frugtavl udmærkede Klima og Jord kunne faa en omfattende og fordelagtig Forretning i Gang, bl. a. paa England. Der er her grebet en Opgave an, der kan blive af ret stor økonomisk Betydning for særlig det mindre Landbrug.

For Eksport af Havebrugsartikler vil det i Fjor oprettede Aktieselskab »Dansk Frugt- og Produktionskompagni« virke. Det vil arbejde i samme Spor som Æg-eksportforeningerne: indsamle Frugt, Bønner, Kaal etc. rundt om fra de mange, smaa Producenter, hvorefter Varerne sorteres, klassificeres og afsendes i større Mængder til udenlandske Pladser. — Paa Sjælland har man forhandlet om at oprette et Andelsselskab for Frøavl, hvis Opgave skal være at fremme rationel Avl og Salg af Frø og Sæd. Planen vil rimeligvis blive realiseret i Aar.

I Fjor er Andelsprincipet for første Gang her i Landet forsøgt bragt i Anvendelse ved Driften af en Landejendom. Landbrugslærer N. Illeris fra Kærehave Husmandsskole har sammen med 14 unge Mennesker dannet et Andels-selskab, der for 104.000 Kr. har købt »Højgaard« med 172 Tdr. L. syd for Kolding, som Andelshaverne ville drive i Forening. Efter hvad Folketingsmand Blem har meddelt i »Andelsbladet«, »ligger Ledelsen i For-mandens Haand paa Grundlag af Selvstyrets Principer ved Bestyrelses- og Generalforsamlingsbeslutninger«. Hvad der forsøges her, har oftere været forsøgt i Udlandet, men den i og for sig smukke Tanke om et Andelsjordbrug har hidtil lidt afgjort Skibbrud i Praksis. Altid har det vist sig, at i Nutiden vil den landøkonomiske Produktion kun ret trives, naar Ledelsen ligger i den enkeltes Hæn-der, naar Landmanden raader frit over Jorden, og naar de Udgifter og den Møje, han anvender paa Udbyttets Stigning, fuldt og helt kommer ham til gode.

Frederikshavns Slagteri overgik den 1. Januar 1905 til en Andelsforening, der besørger baade Forsendelse af levende Kvæg og Eksport af Kød. I Midtøstjylland drøfter man at følge Eksemplet fra Vendsyssel og oprette en An-delsforening for Fællessalg af Fedekvæg.

Den 28. Maj var det 25 Aar siden, at »De samvirkende Landboforeninger i Sjællands Stift« bleve oprettede, og de fejrede deres Jubilæum bl. a. ved Afholdelsen af et Dyr-skue paa Blegdamsfælleden i Kjøbenhavn i Dagene fra den 6. til 9. Juli. Dette Skue blev sammen med den jyske Fællesforenings Fællesskue i Horsens fra den 20—23. Juli Sommerens Begivenheder. De gave en interes-sant og vellykket Fremstilling henholdsvis af det sjæl-landske Husdyrbrugs og det jyske Landbrugs Stilling og Udvikling. Disse Skuer ere for Landbruget, hvad en Revue er for Hæren: en Udfoldelse af den Kraft, hvor-over det raader, en Manifestation af de skete Fremskridt og af den Dygtighed, det ejer. Det er da glædeligt at kunne konstatere, at Dommen over det fremstillede faldt udmærket ud, og at Udstillingerne tydede paa sikker

Fremgang. Særlig viste de, at vort Malkekvægs Racepræg og Ydeevne ere udviklede betydeligt i de sidste 10—15 Aar, og at Fremgangen i den jyske Hesteavl, specielt blandt Hingstene, har været stor. Om Frederiksborgracen, der jo ubetinget er den dominerende paa Sjælland og derfor den, om hvilken Interessen her mest samler sig, vare Dommene vel ret forskellige, men Racens Venner glædede sig over, at det udstillede viste et iøjnefaldende Fremskridt sammenlignet med, hvad der var udstillet i 1888, da det næstsidste store sjællandske Skue afholdtes.

De landøkonomiske Fællesforeninger have holdt deres sædvanlige aarlige Delegeretmøder, hvis Forhandlinger altid følges med stor Interesse. Ny Spørgsmaal fandtes ikke paa Dagsordenerne, men Forhandlingerne vidnede om det store Arbejde, Foreningerne udføre, og paa alle Møderne blev der holdt flere særdeles instruktive Foredrag. Saaledes talte Professor C. O. Jensen om Husdyrsygdommenes Bekæmpelse ved Serumpræparater, Landbrugskonsulent H. Faber om Smørrets Forsendelse til England, Statskonsulent K. Hansen om Grundforbedringerne i Agerbruget, Dr. phil. Kølpin Ravn om Bekæmpelse af Plantesygdomme, Forstander Jørgen Petersen om Kvægets Sommerernæring o. s. v. Megen Opmærksomhed vakte de af Lehnsgreve Ahlefeldt-Laurvigen paa det fynske Delegeretmøde givne foreløbige Meddelelser om den paa Tranekjær udfoldede storstilede Forsøgsvirksomhed, der bl. a. omfatter Fodrings- og Raceforsøg med Høns, sammenlignende Forsøg med forskellige Kvægracer: rødt dansk Kvæg, Jerseykvæg og Krydsninger af de 2 Racer, Svinefodringsforsøg med Sukkerroer og Runkelroer og med Lucerne o. s. v. Med stor Interesse vil man imødesee fortsatte Meddelelser om disse landøkonomiske Forsøg paa Avlsbrugene ved Tranekjær.

Arbejderforholdene have været forholdsvis rolige i Fjor, og Klagerne over manglende Arbejdskraft have vistnok været færre end i tidligere Aar. Fra Landets forskellige Egne have 46 bekendte Landmænd paa Forespørgsel af Landhusholdningsselskabets Sekretariat vel-

villig indsendt Oplysning om forskellige Lønningsforhold, deriblandt om Lønnen har holdt sig uforandret, eller om den er stegen eller falden i det sidste Aar. Det indkomne Antal Besvarelser fordeler sig saaledes:

Lønnen er

	falden	uforandret	stegen
Jylland	1	8	16
Øerne	»	15	6
I alt	1	23	22

Det synes særlig at være Lønnen for det kvindelige Tyende, der har haft en Tendens til at stige.

Paa Grundlag af de indkomne Oplysninger er følgende Tabel udregnet.

Den gennemsnitlige Løn var i

	Vinterhalvaaret for			Sommerhalvaaret for		
	en Karl	en Malke- pige	en Hus- holdnings- pige	en Karl	en Malke- pige	en Hus- holdnings- pige
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Bornholm	75	90	75	180	115	80
Lolland-Falster	95	85	70	160	130	100
Sjælland	80	90	80	185	120	100
Fyn	105	100	95	190	120	105
Sydøstlige Jylland . . .	90	85	60	205	110	105
Nordlige — . . .	90	70	50	205	130	95
Sydvestlige — . . .	95	80	60	200	115	100

Anm. Til det sydøstlige Jylland er henregnet Vejle, Aarhus og Randers Amter, til det nordlige Jylland: Aalborg, Hjørring og Thisted Amter, til det sydvestlige Jylland: Viborg, Ringkjøbing og Ribe Amter.

Disse Middeltal dække selvfølgelig over ret betydelige Forskelligheder fra Egn til Egn og fra Gaard til Gaard, ligesom Lønningerne veksle meget efter Tyendets Art; nogle af Besvarelserne angive saaledes Lønnen til Fødermestre til 400 — 425 — 450 Kr. — I Aaret 1897 foretog Statens statistiske Bureau en Beregning af Tyende- og Daglejrlønnen i Landbruget. I Følge denne var den gennemsnitlige Helaarsløn for det mandlige Tyende 222 Kr. paa Øerne og 230 Kr. i Jylland, for det kvindelige Tyende henholdsvis 151 Kr. og 130 Kr.; Lønnen er med andre Ord stegen stærkt i de mellemliggende 8 Aar.

Medens Lønnen for Tjenestefolk i det hele og store er meget ensartet Landet over, varierer Lønnen for Daglejere — baade for de større Gaardes Daglejere paa egen Kost og for de mindre Gaardbrugs paa Husbondens Kost — i høj Grad. En Sammenligning mellem Penge-lønningerne i de forskellige Egne vil imidlertid være misvisende, thi Daglejerne lønnes indirekte paa saa forskellige Maader — ved Moderation i Husleje, Naturalier, fri Medicin, Kørsler, Brændsel o. s. v. —, at Daglønnen egentlig kun oplyser saare lidt om Lønvilkaarene.

Benyttelsen af fremmed Arbejkskraft vokser fra Aar til Aar, og ikke faa Steder har denne været Landmændene en god Støtte. Der er i Fjor antagelig kommet ca. 5000 fremmede Arbejdere her til Landet, af hvilke ca. 3000 stammede fra Galizien, ca. 1500 fra russisk Polen og ca. 100 fra Finland. De fremmede Kvinder anvendes saa godt som udelukkende i Roemarkerne og til Malkearbejdet, og de have været til udmærket Hjælp for Landbruget.

Vende vi os dernæst til Lovgivningsmagtens og Administrationens Forum, maa Aarets Høst af Love og Bestemmelser af mere almindelig landøkonomisk Interesse nærmest karakteriseres som under middel. Der er Lov af 23. Juni om Tillæg til Margarine-loven af 22. Marts 1897. I flere fremmede Lande er det paabudt, at der skal tilsættes Margarine et Stof, »Røbestof«, der let lader sig paavise ad kemisk Vej, selv om det kun er til Stede

i ringe Mængde, og der er Sandsynlighed for, at der i saadanne fremmede Lande, til hvilke Danmark udfører Smør, vil blive udstedt Forbud mod Indførsel af Smør fra Lande, hvor et lignende Paabud ikke haves. Loven bestemmer nu, at Margarine og Margarineost skal indeholde et saadant »Røbestof«, som ikke indvirker paa Margarinens eller Margarineostens Beskaffenhed og Farve. De nærmere Regler fastsættes af Landbrugsministeren. Det er forbudt at tilvirke, indføre, udføre, transitere eller forhandle Margarine eller Margarineost, som ikke opfylder Lovens Betingelser. Disse træde i Kraft 6 Maaneder efter, at Loven har været indrykket i Lovtidende. Da Loven var optaget i det Nummer af Lovtidende, der er dateret den 1. Juli 1905, ere altsaa Lovens Bestemmelser blevne effektive fra 1. Januar i Aar at regne. »Røbestoffet« er i Ministeriets Bekendtgørelse af 8. Juli 1905 bestemt til at være Sesamolje, af hvilket Margarinens skal indeholde ca. 10 pCt. og Margarineost ca. 5 pCt. — Lov af 1. April 1905 om Antagelse af lønnet Brandmandskab i Landkommunerne bestemmer, at et Sogneraad kan lade Tjenesten ved Landkommunens Sprøjter helt eller delvis udføre af dertil antaget, af Kommunen lønnet Mandskab. Bestemmelsen træffes af Sogneraadet med Amsraadets Samtykke og under Forbehold af Justitsministerens Godkendelse. — Lov af 14. April 1905 om Forbud mod Anvendelse af kunstige Sødестoffer forbyder ved industriel Tilvirkning af Nærings- og Nydelsesmidler at give disse Tilsætning af kunstige Sødестoffer. Forbudet gælder alle saadanne ad kunstig Vej vundne Stoffer, der kunne tjene som Sødemidler og have højere Sødekraft end raffineret Rør eller Roesukker, men ikke en tilsvarende Næringsværdi (særlig tænkes paa Saccharin). Lægemidler og Nærings- og Nydelsesmidler, der tilvirkes til Brug for Personer, der ikke kunne taale naturligt Sukkerstof, ere undtagne fra Forbudet. — Lov af 14. April 1905 om Tvangsakkord udenfor Konkurs og om Udvidelse af Adgangen til Tvangsakkord under Kon-

kurs. Den hidtil gældende Lovgivning kendte kun to Former, under hvilke en insolvent Skyldner kunde faa Akkord med sine Kreditorer: den frivillige Akkord, der krævede enstemmig Tilslutning fra Kreditorernes Side, og den Tvangsakkord, hvormed en paabegyndt Konkursbehandling kunde bringes til Afslutning efter Vedtagelse af en vis Majoritet indenfor Kreditorerne — dette sidste kun, naar Debitor var Næringsdrivende. Hvad Tvangsakkorden angaar, kan efter den nye Lov ogsaa andre — f. Eks. Landmænd — nu søge den. Endvidere bestemmer Loven, at en insolvent Skyldner kan faa sit Bo behandlet og Akkord sluttet med sine Kreditorer, i Henhold til en Flertalsbeslutning af disse, uden at det kommer til egentlig Konkurs. Skyldnerens Akkordforslag skal være tiltraadt af mindst to Femtedele af de kendte Fordringshavere efter Tal og Vægt og være ledsaget af en Erklæring fra to af Skyldneren tilkaldte offentlig autoriserede Tillidsmænd. Disse Tillidsmænd autoriseres af Justitsministeren; Handelsforeninger i større Byer og Landboforeninger, der mindst have flere Sognes Omraade, have Ret til aarlig at indstille en Fortegnelse over særlig skikkede Personer. Inden 3 Dage efter, at Andragendet er indgivet, skal Skifteretten ved Kendelse afgøre, om Akkordforhandling skal aabnes. Sker dette, kan Arrest, Udlæg, Udpantning eller Afsætning ikke rets-gyldig ske i Skyldnerens Gods undtagen for Fordringer, som ikke berøres af Akkorden.*) Forøvrigt maa, hvad de ret udførlige Bestemmelser angaar, henvises til selve Loven, hvis Hovedmening formentlig kan udtrykkes saaledes, at naar en Skyldner har forhandlet privat om Akkord, og hans Akkord er i god Gang, men dog vil strande, fordi der er nogle Kreditorer eller endog kun en enkelt, som sætter sig imod den, saa skal Skyldneren ved Lovens Hjælp kunne faa slige modvillige Kreditors Modstand brudt. Det maa sikkert siges, at Loven er kommen de i sin Tid af Agrarforeningen og den jyske Fællesforening

*) D. v. s. privilegerede Fordringer (Skatter, Folkeløn osv.).

(ved Delegeretmødet i 1901) udtalte Ønsker i Møde saa meget, som det har været muligt i en Lov, der er beregnet for alle Næringsveje. — Af Interesse for Landbruget er endvidere Lov af 27. Januar 1905 om Nedsættelse af en Kommission til Tyendelovgivningens Revision, der gaar ud paa, at en Kommission paa 18 Medlemmer, af hvilke 6 ere valgte af Justitsministeren og 6 af hver af Rigsdagens Afdelinger, skal udarbejde Forslag til Revision af Tyendelovgivningen. — Endvidere kan det nævnes, at Loven af 22. April 1904 om Tilvejebringelsen af Jordlodder for Landarbejdere traadte i Kraft den 1. April 1905. Loven stiller som bekendt i 5 Aar en Sum af indtil 3 Mill. Kr. aarlig til Raadighed til Erhvervelse af Jordlodder paa 2—8 Tdr. Land (i magre Egne kunne Lodderne være større). Loven skal underkastes en Revision i Rigsdagssamlingen 1908—09. — Endelig skal her fremhæves, at Finansloven for Aaret 1905—06 under § 18 har en samlet Bevilling til Landbrugsministeriet af 3.585.901 Kr. 53 Øre, medens der paa Finansloven for 1904—05 var bevilget paa § 18 en Sum af 3.336.687 Kr. 38 Øre. Der er i 1905 for første Gang tilstaaet Dansk Mejeristforening et Beløb af 2000 Kr. til Forsøg paa Osteproduktionens Omraade og De samvirkende danske Landboforeninger ligeledes 2000 Kr. til Lønning af en Konsulent vedrørende Plantesygdomme; Landboforeningerne have fra 1. April 1905 antaget Dr. phil. F. Kølpin Ravn som deres Konsulent. »Til Foretagelse af Forsøg i Plantekultur og til den dertil knyttede Konsulentvirksomhed« er Bevillingen forhøjet fra 109.170 Kr. til 215.420 Kr.; af Forhøjelsen falder den overvejende Del, 99.000 Kr., paa den nyoprettede Forsøgsstation for Plantekultur ved Aarslev paa Fyn, til hvis Bestyrer Landbrugskandidat, tidligere Landbrugslærer Niels Anton Hansen blev antaget fra d. 1. April 1905. Forsøgsstationen i Vendsyssel er flyttet fra Vestre Hassing til Tylstrup.

I en selv kort Oversigt over det forløbne Aar kunne de handelspolitiske Forhold udadtil ikke lades uom-

talte, thi henvist som vort Landbrug er til at søge Afsætning for en væsentlig Del af sin Produktion i fremmede Lande, er det ogsaa udsat for Verdensmarkedets Kastevinde, og direkte eller indirekte faa Indførselslandenes økonomiske Politik Indflydelse paa dets Rentabilitet. Om ingen Landes Handelspolitik gælder dette mere end om Englands og dernæst om Tysklands. I vort Forhold til disse to Lande har i 1905 Barometerets Viser peget mod uroligt Vejr. I det ene af dem drives der stadig fra indflydelsesrig Side Agitation for Told paa Landbrugsprodukter, det andet har i Fjor reguleret den Vej, det i sit Handels-samkvem vil følge i alt Fald i de første 12 Aar.

Den tyske Kejser stadfæstede allerede for et Par Aar siden, d. 25. December 1902, den ny Toldtariflov, der som bekendt er en Tilbagevenden til den Bismarckske Politik fra 1880'erne med en stærkt forhøjet Told særlig paa Landbrugsprodukter. Men ogsaa Industrien vilde man søge at støtte ved den ny Toldlov, særlig ved at give den »sikre Arbejdsvilkaar« ved Afslutningen af Handelstraktater af lang Varighed. Man begyndte derfor Forhandlinger med forskellige Stater om Tillægstraktater, og det overlodes til Kejseren at bestemme, naar den ny Toldtarif skulde træde i Kraft. I Begyndelsen af 1905 afsluttedes der saaledes Tillægstraktater med Rusland, Østerrig-Ungarn, Italien, Belgien, Rumænien, Schweiz og Serbien, ved hvilke Toldsatserne efter Tarifen af 1902 ville blive nedsatte paa en stor Del Varer, men dog vedblivende ere betydelig højere end de tilsvarende Satser i den hidtil gældende Tarif af 1892. Tillægstraktaterne og Toldloven af 1902 træde i Kraft den 1. Marts 1906 og forblive i Kraft til den 31. December 1917. De Traktatlandene indrømmede Nedsættelser komme ogsaa til Anvendelse over for de Lande, der have »Mestbegunstigelsesret« i deres Handelssamkvem med Tyskland. Til disse Lande høre som bekendt Danmark.

I Tidsskriftets sidste Aargang, Side 172—73, er der for de vigtigste Landbrugsprodukters Vedkommende givet en Oversigt over Toldsatserne i den hidtil gældende Told-

tarif, efter Tarifen af 1902 og efter Traktatnedsættelserne. Der er da ingen Grund til her paany at optrykke dem. Som sagt medføre de ny Satser selv efter Traktatnedsættelserne en betydelig Forhøjelse af Tolden paa de vigtigste af Landbrugets Produkter (undtagen for Huder, Skind og andre uspiselige dyriske Produkter).

Men uagtet Tysklands Landbrug saaledes har opnaaet en betydelig forhøjet Beskyttelse, er det dog langt fra, i alt Fald efter dets Udtalelser at dømme, tilfreds med de opnaaede Resultater. Mer vil mere have. Dette kom tydeligt frem paa de Generalforsamlinger, som Bund der Landwirte og det tyske Landbrugsraad afholdt i Februar 1905. Paa den første vedtoges enstemmig en Resolution, i hvilken det bl. a. hedder, at »Generalforsamlingen betragter Traktaternes Tendens vel som et første Skridt til en Bortvenden (Abkehr) fra den Capraviske ensidige Eksportpolitik, men den fastslaar, at en stor Række af Landbrugets berettigede Ønsker ikke har mødt Hensyntagen. Den hengiver sig til Haabet om, at de ansvarlige Ledere af Riget og Enkeltstaterne i voksende Erkendelse af Nødvendigheden af den tyske Bondestands Opretholdelse og Styrkelse med Alvor og Konsekvens ville bestræbe sig for igen at stille dens Eksistensbetingelser saaledes, at de blive lige med dem, der ere indrømmede de andre Erhvervsstænder i Tyskland«. Og Landbrugsraadens Plenarforsamling udtalte, at »talrige og berettigede Ønsker hos det tyske Landbrug ikke ere komne i Betragtning«, men at der dog delvis vil kunne raades Bod herpaa, hvis de trufne Bestemmelser blive gennemførte paa betryggende Maade. Man tør da sikkert gaa ud fra, at Agrarerne ville søge at faa gennemført saa strænge administrative Bestemmelser som vel muligt med Hensyn til Indførselen.

Det er selvfølgelig umuligt allerede nu at sige noget bestemt om, hvorledes de forhøjede Toldsatser ville indvirke paa vor Udførsel til Tyskland, om de danske Producenter eller de tyske Forbrugere ville komme til at udrede Forhøjelsen. Det er altid vanskeligt at fastslaa

noget, Forholdene kunne ret hurtigt veksle og Toldbyrden derved blive flyttet. Som et Eksempel herpaa kan anføres, at da Sverige i 1880'ernes Slutning lagde Told paa Land- og Havebrugets Produkter, kunde det langtfra producere de sidste i tilstrækkelig Mængde til Forbrugets Dækning, og en betydelig Indførsel fandt Sted fra danske Gartnerier. De svenske Forhandlere og Importører betalte den Gang hele Tolden. Men efterhaanden oparbejdedes Gartnerier i Sverige, og Handelssædvanen blev, at den danske Gartner og den svenske Importør delte Tolden. Nu har Gartneriet taget stærkt Opsving i Sverige, der i voksende Grad selv har kunnet dække sit Forbrug, og Importørerne indlade sig nu kun med vore Gartnerne, naar disse ville gaa ind paa at udrede hele den svenske Told.

Der er vistnok ingen Tvivl om, at i de senere Aar har Tysklands Told paa Landbrugsartikler i overvejende Grad hvilet paa de tyske Forbrugere. Landbrugsproduktionen har ikke kunnet holde Skridt med den voksende Befolkning og Velstand, og Priserne ere derfor helt eller delvist blevne forhøjede med Toldens Beløb. Nu er det vel ikke meget sandsynligt, at de Toldsatser, der træde i Kraft den 1. Marts 1906, ville indvirke saa stimulerende paa Produktionen, at det nævnte Forhold bliver forandret. Befolkningen i Tyskland tiltager med ca. 2 pCt. aarlig, og de brede Befolkningslags økonomiske Evne forbedres stadig. Absolut og relativt vokser Forbruget, og Sandsynligheden er vel for, at selv med en forceret Anspændelse af Landbrugets Produktionsevne vil Kejserriget vedblivende behøve Tilførsler. Men Spørgsmaalet bliver, i hvor stærk en Grad Produktionen vil blive forceret frem, og om de Traktatlandene indrømmede Begunstigelser ville give sig Udslag, der indvirker paa vor Afsætning? Der er f. Eks. vor Udførsel af Heste. Rime­ ligvis vil den forøgede Told bevirke, at Hestepriserne stige i Tyskland, at Hestetillæget udvides, og at den mekaniske Drivkraft vil blive benyttet i forøget Maalestok Men i hvor høj Grad ville disse Forhold gøre sig gæl-

dende? Og i hvor høj Grad vil det indvirke paa de Priser, vi bringe hjem, hvis den jyske Hest ikke bliver ligestillet med de belgiske og østrigske Heste, hvis Jyden med andre Ord skal betale 22 M. mere i Told end disse Heste? Det er paa nærværende Tidspunkt umuligt at sige, hvorledes vor Udførsel til Tyskland vil stille sig efter d. 1. Marts — vi staa her overfor det uvisse, men om dette véd kun Profeter Besked.

I det nu afsluttede Aar har Tyskland været et udmærket Marked for vore Landbrugsvarer. Dets Produktion af Arbejdsheste er for Tiden ikke tilstrækkelig, Efterspørgselen efter fremmede Heste har derfor været livlig og Priserne gode. Sikkert er vor Smørudførsel til Tyskland atter vokset i 1905, vor Mælkeeksport har været stigende, og endelig have vi opnaaet udmærkede Priser for Kvæg og Kød.*) I Aarets Begyndelse indvirkede den i Januar Maaned erklærede Generalstrejke af Bjærgarbejderne i Westphalen, hvortil en væsentlig Del af vort Kød gaar, stærkt paa Priserne. Da Strejken var paa dens højeste, omfattede den ikke mindre end 250.000 Arbejdere, saa Forbruget paaavirkedes stærkt af den.***) Men i Løbet af Februar Maaned endte Strejken med Arbejdernes Nederlag, og det Tryk, den havde lagt paa Kødpriserne, hævedes og afløstes snart af en Prisstigning, der efterhaanden blev saa stærk, at den satte de brede Befolkningsslag i voldsom

*) I Følge den tyske Statistik indførte Tyskland fra Danmark i 1. Halvaar af

	1903	1904	1905
	i 1000 Stkr.	i 1000 Stkr.	i 1000 Stkr.
levende Kvæg	36.1	48.2	69.5
	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.
fersk Oksekød	6.4	7.1	10.1
salt do.	0.7	0.5	0.9
Smør	1.2	2.4	7.4
Mælk og Fløde	0.6	0.9	5.6

**) Den store Lock-out i 1899 i Danmark omfattede kun 40.000 Arbejdere.

Bevægelse og rejste en vældig Agitation fra Byernes Side for at faa Grænserne aabnede for Indførsel. Men Regeringen stillede sig paa det agrariske Standpunkt, at der ikke var nogen »Kødnød«, at der kun var Tale om en midlertidig stærk Prisstigning, fremkaldt dels ved den daarlige Høst i 1904, dels ved det af voksende Velstand fremkaldte stærkt forøgede Forbrug af Kød, der nu udgjorde 54.2 kg. aarlig pr. Individ eller omtrent lige saa meget som i England. Den regulære Produktion var fuldstændig tilstrækkelig til at forsyne Indlandet, og en Aabning af Grænserne vilde ikke blot være farlig, men ogsaa virkningsløs, fordi Nabolandenes Priser vare fuldt saa høje som Tysklands.

Bevægelsen — Fleischnotrummel kalde de tyske Agrarer den — bliver fulgt med levende Interesse i de andre Lande. Og med Rette. Thi saa vidt en Fremmed kan dømme, gaar Bevægelsen ikke blot bredt og dybt og vil sætte blivende politiske Spor, men den indeholder ogsaa et memento til det herskende Agrarparti om, at dets Politik nu har passeret Zenith, og at ethvert Forsøg paa yderligere at stramme Buen vil kunne blive skæbnesvangert for det.

I England hersker der endnu vedblivende Usikkerhed med Hensyn til det endelige Udfald af den Bevægelse, der er rejst for en Reform i det britiske Riges Toldpolitik. Siden Chamberlain hin 15. Maj 1903 i Birmingham holdt sin berømte Tale, i hvilken han rejste Protektionismens Fane og foreslog en Told paa 2 sh. pr. quarter af Korn fra Udlandet, paa 5 pCt. af Værdien af fremmed Kød og Smør, paa 10 pCt. af fremmede Manufakturvarer, har intet økonomisk Spørgsmaal i den Grad lagt Beslag paa Verdens Opmærksomhed som det, om Bretland vilde forlade Frihandelen. Den Chamberlainske Toldpolitik har talrige og indflydelsesrige Tilhængere, og til dens Fremme blev der i 1903 dannet en Toldreformforening — Tariff Reform League —, der i Midten af 1905 talte 250 stedlige Afdelinger. Men paa den anden Side synes det afgjort, at Chamberlain har

undervurderet den Uvilje mod Told paa Fødemidler, der fra gammel Tid af raader hos Befolkningens brede Lag. Lord Rosebery sagde engang om Frihandelsdoktrinen, at den ikke fortjener samme Respekt som et Dogme, og »den omtales da ikke i Bjergprædiken«. Men i vide Kredse af Englands Befolkning synes den virkelig at betragtes som et Dogme, og mere end noget andet bidrog de Chamberlainske Planer til at undergrave den konservative Regeringens Stilling og samle de Liberale. Forskellige Udtalelser af Chamberlain kunne nu tyde paa, at han er ved at trække i Land. Den 7. Juni 1905 udtalte han i Parlamentet, at efter hans Mening »vilde det være ønskeligt at nedsætte Tolden paa Sukker, The og Tobak og lignende Artikler, som nærmest ere Nødvendighedsartikler og i alt Fald forbruges i store Mængder af de fattige, og at flytte Tolden over paa en anden Vare, nemlig Korn«. Og i Tariff Reform Leaguens Aarsmøde Maanedsdagen efter udtalte han bl. a., at hvis Kolonierne »ville give os særlige Toldfordele (preference) paa de Varer, vi producere, saa maa vi give dem Fordele paa de Varer, som frembringes hos dem. Og jeg for min Del har aldrig søgt at skjule, at denne Gensidighed nødvendigvis maa føre til en Told paa Korn«. Som man ser, er her kun Tale om Told paa Korn og ikke paa andre Landbrugsprodukter — men det er ogsaa den foreslaaede Told paa disse, der har rejst den stærke Uvilje. Saaledes forment taber imidlertid den Chamberlainske Toldplan Skræmmebilledets Karakter for det danske Landbrug! Dog man bør netop nu være varsom med at profetere om Bevægelsens videre Forløb og endelige Udfald, thi herpaa vilde sikkert de almindelige Valg til Parlamentet, der finde Sted i Aar, faa en afgørende Indflydelse.

Norge, hvortil vi som bekendt udfører noget Kød af Hornkvæg, Flæsk og Skinker, lidt af Slagteriaffald og af andre Landbrugsprodukter, har i Fjor vedtaget en ny Toldlov. Det var i 1897, at Norge indførte en ret moderat Beskyttelse for Landbrugets Frembringelser, medens alle Slags Hjælpemidler for Landbruget som Majs, Olje-

kager og andre Foderstoffer saa vel som Maskiner og Redskaber vare toldfri. Den ny Tarif, der traadte i Kraft den 8. August 1905, opretholder den nævnte Toldfrihed. Paa levende Dyr er Tolden kun bleven forhøjet for Svin og Grises Vedkommende, nemlig fra 10 til 13 Øre pr. Kilogram; dette har imidlertid ingen Interesse for os, da Indførselen af levende Drøvtyggere og Svin fra Danmark er forbudt. Derimod er Tolden bleven ret betydelig forhøjet paa hermetisk tilberedte Madvarer og paa Præparater af Kød, paa Pølser og Tunger (fra 30 til 40 Øre pr. kg.), paa andet røget Kød og Flæsk (fra 30 til 40 Øre), paa urøget do. (Skinker) (fra 20 til 30 Øre), paa andet Flæsk (fra 10 til 15 Øre pr. kg.). Endvidere er Tolden forhøjet paa Mælk og Fløde, slagtet Fjerkræ, Frugt og Havesager, Mel og Gryn. Paa Havre og Kartofler, der vare toldfri efter Tarifen af 1897, er der lagt Told henholdsvis af 40 og 50 Øre pr. 100 kg.

I norske Aviser har der været fremsat Ønsker om, at Indførselen af levende Kvæg fra Danmark til Norge maatte blive tilladt, bl. a. af Hensyn til de norske Landmænds stærke Trang til Tillægsdyr (Malkekøer). Fra Autoriteternes Side er disse Ønsker imødegaaede med, at Priserne paa Kælvkøer ere for høje i Danmark til, at en Indførsel kan betale sig.

Angaaende vore Eksportforhold i 1905 er endnu at omtale, at den af Landbrugsministeriet hidtil ydede Understøttelse til Afsætningen af danske Husdyr i Rusland er bleven inddraget i Fjor. I 7 Aar er denne Understøttelse bleven givet, i de første 3 Aar med 6500 Kr. og derefter med 7500 Kr. aarlig. Efter stedkendte Folks Udsagn er det meget vanskeligt og kræver Tid og Udholdenhed at vinde et Marked for ny Varer i Rusland, og vor Udførsel af Kreaturer dertil har endnu kun naaet en Værdi af lidt over 100,000 Kr. om Aaret. Men Udførselen har været i Opgang, danske Landbrugsprodukter ere blevne fordelagtig bekendte i videre og videre Kredse, og det siges, at nu da Krigen med Japan er sluttet, ville Udførselsesmulighederne til Rusland vokse.

Det maa da haabes, at den Virksomhed, der nu med Statens Støtte er udfoldet i 7 Aar for at bane Vej for danske Landbrugsprodukter i Rusland, maa medføre, at ogsaa Danmark kan drage forøget Nytte af disse Muligheder.

Allerede i en Aarrække er der udfoldet Bestræbelser for at skabe et Fællesarbejde mellem Dyrkerne af Landbrugets Videnskab og Teknik i de forskellige Kulturlande, for at gennemføre et internationalt Samarbejde paa Omraader, hvor Interesserne falde sammen. Der er den permanente internationale Landbrugskommission, som det bl. a. paahviler at sammenkalde de internationale Landbrugskongresser, af hvilke den første afholdtes i Paris 1889 og den 7. og hidtil sidste i Rom 1903. Der er den i 1901 dannede internationale Kommission, hvis Opgave det er at søge Midler til at virke hen til en Regulering og Publikation af Kornpriserne og til en Fredning af nyttige Fugle; der er den staaende Organisationskomite for Afholdelsen af internationale Andelskongresser og den i 1903 planlagte Organisation af Forsøg med Landbrugsplanter, hvortil en Dansker (Professor Westermann) har taget Initiativet; der er det internationale Mejeriforbund, der afholdt Kongressen i Paris i Oktober Maaned 1905, og der har planlagt en Mejeri-Verdensudstilling i Berlin til næste Aar o. s. v. Som man taler om »det gyldne« — Kapitalens — og »det røde« — Socialdemokratiets — Internationale, kan man ogsaa tale om »det grønne« Internationale, Landbrugets. Det er forstaaeligt, at nu, da Verden med hvert Aar i stigende Grad kommer ind under Samfærdselens Stjernebillede, og Kommunikationsmidlernes rivende og stadige Udvikling bevirker, at det enkelte Landbrugs Forhold i stedse stigende Grad paavirkes af fremmede Landes økonomiske Vilkaar, er Ønsket om en Udvidelse af Rammerne for Samarbejdet mellem de forskellige Landbrug opstaaet. Og dette Ønske har nu faaet en saa højtstaaende Talsmand som Italiens Konge. Den 10. Februar offentliggjorde den italienske Presse et Brev fra Kong Victor Emanuel III til Italiens Ministerpræsident, i hvilket Brev Kongen henledte Ministeriets

Opmærksomhed paa Betydningen af, at der blev oprettet et internationalt Landbrugsinstitut i Rom. Hensigten med dette udvikledes nærmere i et Cirkulære, som udsendtes af det italienske Udenrigsministerium til dets Repræsentanter i Udlandet for at indbyde de forskellige Regeringer til at deltage i en foreløbig Konference til Drøftelse af Institutets Oprettelse og Virksomhed. I Mod-sætning til tidligere fremsatte lignende Planer, fandt den italienske Konges en gunstig Modtagelse i de forskellige Lande*), og fra 38 Stater — deriblandt alle de evropæiske, næsten alle de amerikanske og desuden Kina, Japan, Persien, Tyrkiet, Abessinien og Ægypten — mødte i alt 116 Delegerede den 28. Maj i Palazzo Corsini for at drøfte Planen. Danmark var repræsenteret af Præsident i Landhusholdningsselskabet Kammerherre Sehested og vor Chargé d'Affaires i Rom Greve Carl Moltke. Konferencen, der varede til den 6. Juni, vedtog Oprettelsen af det internationale Institut med Sæde i Rom. Institutets Hovedopgave skal være at samle, sammenarbejde og offentliggøre hurtigst muligt statistiske, tekniske og økonomiske Data vedrørende de forskellige Staters Landbrug og disses Arbejderforhold, Forsikrings-, Kredit- og Andelsvæsen, Plantesygdomme m. v. De Stater, der indtræde som Medlemmer af Institutet, yde et Bidrag, af hvis Størrelse det afhænger, over hvor mange Stemmer de komme til at raade. Omkostningerne anslaaes til 850.000 frcs. aarlig. Ved Victor Emanuels kongelige Gave til Institutet, der vil modtage 2 Domæners Indtægter til et Beløb af 300.000 francs om Aaret, bringes det Beløb, der skal tilvejebringes, betydeligt ned. Men da i de første Aar det højeste Bidrag kun er fastsat til 24000 frcs. (= 5 Stemmer), maa der jo et meget stort Antal Stater til, for at Institutet kan blive pekuniært sikret.

De danske Delegerede ved Konferencen have ind-

*) I sit Brev erklærede Victor Emanuel at have fattet Planen ved Samtaler med en amerikansk Handelsmand Mr. David Lubin.

stillet til Landbrugsministeriet, at Danmark indtræder som Medlem af Institutet, og de have oplyst, at Udgifterne hertil i de første Aar ville udgøre ca. 5000 Kr. aarlig. Paa Finanslovsforslaget for Aaret 1906—07 har Ministeriet derefter søgt bevilget dette Beløb. Ministeriet anser det nemlig »for lidet heldigt, om Danmark vilde unddrage sig fra Deltagelse i fornævnte Instituts Arbejder, der efter den lagte Plan maa erkendes ogsaa at kunne have sin Betydning for det herværende Landbrug, særlig i dettes Forhold overfor fremmede Lande«.

Det er Meningen, at de Oplysninger som det internationale Landbrugsinstitut samler om Priser, Arbejdsforhold, Plantesygdomme osv., gennem Fagbladene hurtigst muligt skulle bringes til Landmændenes Kundskab, og vi behøve da ikke at frygte for, at Oplysningerne hos os ikke skulle naa ud i vide Kredse. Thi i Forhold til Landets og Befolkningens Størrelse har Danmark et meget stort Antal landøkonomiske Blade. I 1905 udkom der her i Landet (Landboforeningernes 13 Medlemsblade iberegnet) 23 egentlige Landbrugsblade, foruden Mejeri- og Fjerkrætidsskrifterne og andre specielle Fagtidsskrifter. En stor Del af disse have i 1905 sluttet sig sammen i »Foreningen af danske landøkonomiske Tidsskrifter«, der vil virke til Fremme af fælles Interesser, og hvis Formand er »Landmandsblade«s Redaktør Hr. J. P. Petersen. Et nyt landøkonomisk Ugeblad, der udgives af et Aktieselskab — Aktierne ere paa 50 Kr. Stykket —, og som redigeres af d'Hrr. J. C. B. la Cour og G. Fog-Petersen, begyndte at udkomme fra 1. Oktober. Bladets Navn er »Dansk Landbrug«, det vil virke paa et bredere Grundlag end de alt bestaaende Blade, idet det ved Siden af den landbrugstekniske Afdeling bringer en underholdende Afdeling »For Hjemmet«. Vort ældste og største landøkonomiske Ugeblad »Ugeskrift for Landmænd« fejrede den 1. Oktober sit 50 Aars Bestaan.

Af den i Aarets Løb udkomne Landbrugslitteratur maa først nævnes 5. Bind af det monumentale Værk »Beskrivelse af Landbrugets Udvikling i Danmark fra 1835 indtil Nutiden«. Bindet, der er forfattet af Hr. S. C. A. Tuxen, omhandler Sjælland med hosliggende Øer, og det fortsætter paa udmærket Maade den Beskrivelse af dansk Landbrug, som afdøde J. B. Krarup begyndte i 1895, og som i 1907 vil afsluttes med en Beskrivelse af Lolland-Falster og Bornholm. Af andre Skrifter, udkomne i Fjor, kunne nævnes Professor V. Storch's: »Den kemiske Analyse af Foderstoffer og dens Forhold til Fodringsforsøgene« (58. Beretning fra Forsøgslaboratoriet), Professor W. Johannsens »Arvelighedslærens Elementer«, Dyr læge M. Poulsens Bog »Om Drægtighed og Ufrugtbarhed hos Malkekvæget«, der er belønnet af den danske Veterinærskoles Jubilæumsfond, og Landbrugskand. Anton Christensens prisbelønnede Skrift om »Kartoflen og dens Dyrkning«. Endelig er det gennem flere Aar førte Angreb paa Forsøgslaboratoriet af Professorerne V. Henriques og H. Goldschmidt fortsat i 1905 med et Par Pjecer, der have fremkaldt en klar og overlegen Redegørelse af Forsøgslaboratoriet i Form af en »Indberetning til Landbrugsministeriet om Laboratoriets Fodringsforsøg med Malkekøer«. Der begynder sikkert nu i Landbruget at danne sig »en offentlig Mening« om Berettigelsen af dette aarelange voldsomme Angreb. Det drejer sig i Virkeligheden ikke om, hvorvidt Laboratoriet i alle Enkeltheder kan staa for Kritik eller ikke, men Angrebets Berettigelse staar og falder med, om Hovedprinciperne i Laboratoriets Forsøg ere forfejlede eller ikke og om Statens store Bevillinger til disse Forsøg have været unyttige eller ikke. Utvetydigt og fyldigt er det blevet konstateret gennem Udtalelser i Landbrugspressen, paa Møder og anden Maade, at den almindelige Opfattelse i Landbruget er, at disse Forsøg, planlagte som de ere i nøje Forstaaelse med det praktiske Landbrug, have været dette en god Ledetraad og til megen Nytte. Og gennem Forhandlingerne ved Finanslovforslagets første

Behandling er det til Evidens konstateret, at ej heller Folketinget er af den Anskuelse, at Statens Midler anvendes paa unyttig eller endog skadelig Maade til Forsøgene. Hvad Landbrugsministeren udtalte under Forhandlingerne: »jeg ser ikke, at der har været eller er tilstrækkelig Grund til at rejse saa stærk en Kritik, som Tilfældet er, imod Forsøgslaboratoriets Virksomhed«, er sikkert en Anskuelse, som deles af de fleste Landmænd, og det Ønske, som den ene Folketingsmand efter den anden stod op og gjorde sig til Talsmand for, at de skarpe og nedsettende Angreb nu ville blive indstillede, er et Ønske, de Fleste ville underskrive.

Af Aarets Personalhistorie kan anføres, at den 1. Januar fejrede Danmarks første Veterinærautoritet, Professor, Dr. med. B. Bang under stor Hyldest baade fra dansk og norsk Side sit 25 Aars Jubilæum ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, og et halvt Aar senere hædredes paa forskellig Vis en anden af Landets Veterinærer, den højt fortjente Opdager af Kælvningsfeberens Aarsag og Behandling, Dyr læge J. J. Schmidt i Kolding ved hans 60 Aars Fødselsdag den 15. Juli. — I Efteraaret mistede Landbohøjskolen en fremragende Lærer, idet W. Johansen overtog Professoratet i Plantefysiologi ved Universitetet; hans Efterfølger ved Skolen blev Dr. phil. Fr. Weis. — I de landøkonomiske Fællesforeninger var der i Fjor Tale om nyt Formandsvalg baade i den jyske og i den sjællandske Forening, men disses Formænd lod sig bevæge til at modtage Genvalg. Derimod nedlagde Greve L. Reventlow ved et Bestyrelsesmøde i Oktober Formandsskabet i »Maribo Amts økonomiske Selskab«, som han har beklædt siden den 1. Januar 1892.

Aaret har paa sin Debetside flere triste Dødsfald at opvise.

Den 21. Januar døde Mejerikonsulent S. Chr. Buhl, 50½ Aar gammel. Allerede fra 1879 virkede han som »Mejeriassistent« (først for Aalborg Amts Landboforening), og fra 1. November 1888 ansattes han som lokal Mejeri-

konsulent for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm. Han har saaledes virket i Mejeribruget i over 25 Aar, i en Periode, da Konkurrencen paa Verdensmarkedet skærpedes, da Andelsmejerierne byggedes, da Centrifugerne toges i Brug, i en Tid altsaa, da der stilledes store Fordringer til Fagets Raadgivere. Med redebøn Vilje og god Evne, med sindig men støt Flid søgte Buhl at opfylde disse Fordringer; han erhvervede sig et indgaaende Kendskab til Mejeribrugets Teknik og alle dets Detaljer, og han blev en paalidelig og dygtig Konsulent, hvis Vejledning altid ydedes paa en jævn og elskværdig Maade. Efter hans Død, der vakte almindelig Sorg i Mejeribrugets Verden, blev den af ham beklædte Stilling besat, fra den 1. Maj 1905 at regne, med Landbrugskandidat A. P. Hansen, Lærer ved den Classenske Agerbrugsskole paa Næsgaard. Hr. Hansen har i c. 14 Aar udelukkende beskæftiget sig med praktisk Mejerivirksomhed, og i 7½ Aar har han været Mejeribestyrer. Han er født i 1870 og tog Landbrugseksamen i 1903.

— Den 1. Februar meldtes et nyt Dødsfald, Professor V. Steins. Stein, der var født 1836, blev i 1863 Med-ejer og i 1865 Eneejer af Groth og Ørsteds i 1857 oprettede »Undersøgelseslaboratorium«, der 1867 fik Navn af »V. Steins analytisk-kemiske Laboratorium«. I den lange Tid, han ledede dette Laboratorium, har Kemiens Betydning for Landbruget været voksende med dettes stigende Forbrug af kunstige Gødningsmidler og Foderstoffer. I de første Aar, efter at han havde overtaget Ledelsen af Laboratoriet, var Landets Udførsel af Gødnings- og Foderstoffer endog større end Indførselen, i Midten af 1870'erne var Overskudsindførselen af Handelsgødning naaet op til over 40 Mill. Pd., af Klid til over 60 og af Oliekager over 30 Mill. Pd. aarligt, Indførselen stiger vedblivende i Slutningen af Aarhundredet og Overskudsimporten var i 1904 af Gødningsmidler over 140 Mill. Pd., af Klid og Glutenfoder ca. 92 Mill. Pd., af Oliekager og Oliekagemel ca. 680 Mill. Pd. Her var et Felt, paa hvilket det kunde betale sig for driftige Forhandlere at lyksaliggøre Land-

mændene med Varer, hvis høje Priser og tarvelige Indhold stode i grel Modsætning. Men naar bedrageriske Forsøg ikke ret vel have kunnet trives herhjemme, skyldes det i meget væsentlig Grad Professor Stein og hans Laboratorium. Mere end nogen anden Enkeltmand herhjemme har han Æren for, at Handelen med Foderstoffer og Gødningsmidler, er kommet ind i et rationelt og ærligt Spor. Hans Virksomhed her er i høj Grad blevet fremmet ved den dobbelte Stilling, han indtog som Konsulent og Laboratorieførstander. Stein ansattes i 1882 som Landhusholdningsselskabets og i 1887 som Statens Konsulent i Agrikulturkemi. De i hans Laboratorium indhøstede Erfaringer bragte han ved sin konsultatoriske Virksomhed til Landbrugets Kundskab gennem Artikler, Foredrag og Beretninger, og hans Raad og Vejledning fulgtes ikke blot af Landmændene, men ogsaa af Fabrikanter og Forhandlere. — Den 31. Marts blev ved den 99aarige Kammerherre Klitinspektør de Thygesons Død et Livsværk afsluttet, der var lige saa rigt og fortjenstfuldt, som det var langt. I 1850'ernes Begyndelse købte de Thygeson Henneberg Ladegaard og Damgaard ved Fredericia, hvilke han ejede til sin Død. Han skal have været en dygtig Landmand, der i Aarhundredets Midte med Iver deltog i Landbrugets Foreningsliv, saaledes i Forhandlingerne ved Landmandsforsamlingerne. Dette er imidlertid glemt eller vil glemmes. Huskes vil derimod den afdøde Hædersmands Fortjenester af Sandflugtens Dæmpning og Klitternes Beplantning. I 1861 overdrog daværende Indenrigsminister Monrad Thygeson det overordnede Tilsyn med Træplantningen i Klitterne, og 1867 udnævntes han til Klitinspektør. Hans Distrikt strakte sig fra Skagen til Fanøs Vestkyst, og paa dette vidtstrakte og udsatte Omraade færdedes han til de seneste Aar, aldrig trættet i Arbejdet for Kystens Sikring og Klitternes Beplantning, stadig opfyldt af ny Planer og prøvende ny Arbejds-metoder. Med stor Dygtighed og Indsigt forestod han den overordnede Ledelse, men det berettes af alle, der have staaet under Thygeson, at ingen var mere end han

tillige inde i alle Arbejdets Detailler. Henimod 40.000 Tdr. Land — 4 Kvadratmil — i de jyske Klitter er under hans Ledelse indtaget til Beplantning, særlig med Bjærgfyr. Et er da sikkert, at denne Mands Liv ikke er levet forgæves, og at den Sæd, han har saaet, vil vokse. Og naar alt kommer til alt, er dette vel bedre end noget Eftermæle. — Den 13. Maj bortkaldtes Frederik Laub, Fæster af Sludegaard ved Nyborg, 54 Aar gammel. Efter menneskelig Beregning laa der endnu en smuk Livsgerning for denne Mand, da en Lungebetændelse brat skar hans Livstraad over. En dygtig Landmand, der med forstaaende Interesse fulgte med de mange Rørelser paa Nutidslandbrugets forskellige Omraader, en virkelysten Mand, der var villig til at bringe Ofre af Tid og Arbejde for, hvad han mente var Arbejde værd, derfor ogsaa en Mand, paa hvis Arbejdskraft det offentlige Liv lagde stærkt Beslag — først og fremmest da paa hans Fødeø, Fyn. Det er ikke for meget at sige, at der her i den sidste Snes Aar ikke var nogen Sag oppe af Interesse for Landbruget, uden at Laub med Liv og Sjæl var med i den, og han var altid parat til, som Fransk mændene sige, »at betale med sin Person«. Ogsaa Landhusholdnings-selskabet har lagt betydeligt Beslag paa Laubs Arbejdskraft. Han valgtes i December 1900 ind i Selskabets Bestyrelsesraad, han blev Medlem af dets Lærlingeudvalg og, efter Forpagter Bokelmanns Død i 1902, af dets Maskinudvalg. Navnlig i dette sidste lagdes der til Tider stærkt Beslag paa hans Tid og Kraft, han omfattede Virksomheden med stor Interesse og var opfyldt af endnu ikke afgærede Planer om ny Felter for Udvalgets Arbejde. — Den 7. Juni døde den bekendte Optrætter Gaardejer David Lassen. Han, der var født i 1835, købte i 1871 forskellige Parceller, ialt sa. 50 Tdr. Land, lidt Syd for Aalborg, og paa Ejendommen, Enggaarden, grundlagde han i 1880 en Stamme af Oxforddowns, der afgav Avlsdyr til de fleste andre bekendte Oxforddowns-Besætninger her i Landet, til Haverslev, Nislevgaard, Næsgaard, Eskemosegaard og andre, og fra hvilken der

er solgt Avlsdyr til Sverige til høje Priser. Enggaardens Faareflok har, skrev Statskonsulent Axel Appel ved Lassens Død, »udøvet en overvældende og saare gavnlige Indflydelse paa dansk Faareavl i de sidste 20 Aar og været af afgørende Betydning for de gjorte Fremskridt«. I Appels Bog om »Faareavl og Faarehold«, som Landhusholdningsselskabet udgav i 1902, er Enggaardens Stamme omtalt nærmere. — Den som Talsmand for Husflidens Fremme, som Havedyrker og som Forfatter velkendte Bonde Niels Rasmussen Søkilde afgik ved Døden den 24. August i en Alder af 68 Aar. Han har skrevet adskillige Skrifter vedrørende Sydfyns Topografi og Historie, Havebruget, Landbruget og dettes Historie. Den Række »Landbo-Skrifter«, hvis Udgivelse Landhusholdningsselskabet begyndte i Hundredeaaret for Stavnsbaandets Løsning, blev indledet af denne dygtige fynske Bonde med en Bog om »Landboreformerne før og efter 1788«.

Den 6. November mistede Tyskland en af dets berømteste Landøkonomer, Dr. Theodor Friherre von der Goltz, der har skrevet en Række, ogsaa herhjemme meget læste, Skrifter vedrørende Landbrugsøkonomien. Hans Arbejder ere prægede baade af den omfattende Kundskabsfyldte, som tyske Professorer som Regel eje, af den humane Livsanskuelse, der specielt kendetegnede ham, og af en Klarhed og Overskuelighed, der gør Studiet og Tilegnelsen af hans Bøger interessant og let.

Endnu skal her nævnes, at Norges Landbrug i Fjor mistede en af dets bedste Mænd ved Landbrugsdirektør Jonas Smits Død den 28. Marts. Smit var født i 1836, i 1866 udnævntes han til Landbrugsingeniør, i 1874 til »Konsulent i Landbrugsanliggender« og i 1877 til Landbrugsdirektør. I denne Stilling har han haft en væsentlig Andel i det norske Landbrugs Opsving i den sidste Menneskealder, særlig i Udviklingen af det hele Apparat af Konsulenter, Teknikere og Institutioner, som Nutidslandbruget kræver. Da S. ansattes som Landbrugsdirektør, bestod »Landbrugsetaten« af 1 Ingeniør og 2 Agro-

nomer, men da Landbrugsdirektoratet i 1900 blev indlemmet i Landbrugsdepartementet, var der ansat ikke mindre end 36 Ingeniører, Konsulenter og andre Funktionærer under Landbrugsetaten. Fra forskellige Landmandsforsamlinger herhjemme og i vore Nabolande ville sikkert mange Landmænd have gode Minder om den gamle Landbrugsdirektør. Han fulgte med forstaaende Interesse Udviklingen her i Landet. Den, der skriver disse Linier, modtog i sin Tid som Redaktør af »Ugeskrift for Landmænd« oftere fra Smit Indlæg i Spørgsmaal, der var fremme til Diskussion; hans Indlæg, der vare undertegnede »en gammel Landbrugingeniør« eller lign., udmærkede sig altid ved grundig Viden og Indsigt. — Til Smits Efterfølger som Landbrugsdirektør er den tidligere Sekretær i Landbrugsdepartementet G. Tandberg udnævnt.

Paa dennes Initiativ er der paa det norske Landbrugsbudget for 1906—07 optaget en Bevilling til den 3. nordiske Landbrugskongres. Denne foreslaas afholdt i Christiania omkring den 1. Oktober 1907 i Forbindelse med en norsk Landmandsforsamling, Havebrugs- og Mejeriudstilling samt et nordisk Dyrlægemøde. Den første nordiske Landbrugskongres afholdtes som bekendt i Kjøbenhavn 1888 og den anden i Stockholm 1897. Turen er altsaa nu til Norge, og man maa haabe, at det maa lykkes Nordmændene at gennemføre den 3. Kongres paa den samme heldige Maade som de 2 foregaaende Kongresser.

I Aarets Slutning udsendtes Programmet for det 20. svenske Landbrugsmøde i Norrköping den 2.—8. Juli 1906. Der er Planer fremme om til dette at indbyde Repræsentanter for de større engelske Landbrugsblade, der da skulle have fri Rejse til og gratis Ophold ved Landmandsforsamlingen.

Siden den 1. Oktober 1901 har Tyskland haft en »landøkonomisk Sagkyndig« for de skandinaviske Lande ansat ved Generalkonsulatet i Kjøbenhavn. Stillingen har hidtil været beklædt af Dr. phil. Metzger, der i Efter-

aaret udnævntes til Tysklands »Sachverständiger« i Rusland og her afløstes af Dr. phil H. Hollmann. For et Par Aar siden studerede denne dansk Landbrug, om hvilket han i 1904 udgav en instruktiv og sympatetisk Redegørelse: »Die Entwicklung der dänischen Landwirtschaft«, der er det udførligste og bedste Skrift om vort Landbrug, der endnu er skrevet paa et fremmed Sprog.

Det Aar, der nu er svundet, lovede paa et vist Tidspunkt at blive sjælden godt for Landbruget, med tilfredsstillende Høst, med livlig Efterspørgsel efter dets Produkter og gode Priser for disse. Utvivlsomt har Aaret ogsaa været godt for mange Landbrug. Men for vide Egne holdt Høsttiden ikke, hvad Foraaret lovede, og Misvækst ødelagde de lyse Forhaabninger. Aaret har da bragt baade Plus og Minus. Vort Landbrug gaar ud af det med en lønnende Eksport, men med usikre Eksportmuligheder i al Fald over for dets Kunde mod Syd. Sandsynligheden taler dog for, at vort Landbrug, der ligger ved Dørtærsklerne af store og voksende Forbrugsmarkeder, vil kunne overvinde de Vanskeligheder, som en nærmere Fremtid muligvis vil lægge det i Vejen, og efterhaanden blive Mellem- og Nordevropas Leverandør af fine og forædlede Landbrugsprodukter.

Frederiksberg, d. $\frac{2}{1}$ 1906.